

בצלם

תכנן המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
مركز المعلومات الاسرائيلى لحقوق الانسان في الاراضي المحتلة
The Israeli Information Center for
Human Rights in the Occupied Territories

על סופרים וספרים אסורים

דף מידע
אוקטובר 1989

רחוב התיבונים 8, ירושלים 92386
טלפון 667271, 667274
شارع هاتيبونيم 8 القدس ٩٢٣٨٦ تليفون ١١٧٧٢٤, ١١٧٧٢١
8 Hatibonim Street, Jerusalem 92386
Telephone 667271, 667274

ישמור האל את הגווילים

לפני שבע שנים נפגש עמוס אילון לשיחה עם האישה שמתפקידו היה לקבוע איזה ספרים ייאסרו בגדה וברצועה. הצנזור, שאסור להזכיר אותו בשמו, "אישה חמור-סבר כבן 50", סיפר לו "העבודה קשה ולעתים כפיית-טובה". קשה באיזה מובן? "אשתקד עלו על שולחנו 21,342 ספרים [...]". לדבריו, הוא לפחות מציץ בכל אחד ואחד מהם. בערך אחוז אחד מהספרים נפסלו".

הרבה ספרים. בחירה קשה. למה פסל האישה ספר של יגאל אלון על צה"ל! בגלל הקדמת המתרגם. למה פסל את הביוגרפיה "הרצל האישה והאמן" מאת דסמונט סטיוארט! בגלל הכתוב על הכריכה האחורית: "דע את האויב, תבונתה של סיסמה זו ברורה לכל", וגם "קשריה של הציונות עם האימפריאליזם", וגם "שידיתה של פלשתינה". אבל ספרים כאלה נפסלו רק פה ושם. באופן שיטתי הוא פסל שירה. "המשוררים באופן מיוחד הם כבשותיה השחורות של הצנזורה", כתב עמוס אילון. האישה אסר כמעט כל ספר חשוב שהוציא לאור משורר פלסטיני בארבעים השנים האחרונות. וכאן ציטט הצנזור בהרחבה לא שטויות שעל כריכות אלא שורות רבות של אכזריות ושל טירוף על אכילת בשרם של הישראלים. אילו נערכה השיחה היום יכול היה לצטט את השיר שבו קרא לנו מחמוד דרוויש לקחת איתנו את מתינו מן האדמה הזאת וללכת אל הים.

אני שואל אותו אם קרא את ביאליק.

הוא נרתע קצת. נניח שכן, הוא אומר ברוגז-מה. את "בעיר ההרעה": לא, אני אומר, את "אין זאת, כי רבת צרְתונו, / אם לחיתו טרף הפכתונו, ובאכזריות חמה / את דמכם נשת לא נרחמה". כן, אומר האישה אשר על האינדקס, אך הרי זה כוון נגד חוליגנים באוקראינה: זה בסדר. את זה הם יכולים לשיר כאוות נפשם. ביהודה ובשומרון, את זה נרשה ברצון. אבל אם זה נגדי, זה דבר אחר. שיר כזה חייבים לאסור. שיר כזה יכול להיות מסוכן.

האין זה טיבה של כמעט כל "שירה לאומית" בשלב ידוע! האישה מהרהר רגע באפשרות זאת. אולי. בכל זאת חייבים להילחם בה.

האם הוא באמת מאמין שאפשר להילחם – וביעילות – בשירה? בהחלט. מתי ואיפה זה הצליח בהיסטוריה? אולי זה לא הצליח בשום מקום. אך אנו הרי מנסים לשנות את ההיסטוריה, הוא אומר. הוא יהיה הראשון.

"משמר הגבול הספרותי", **הארץ** (7.5.82)

קוראי הפרסומים של 'בצלם' לא רגילים לחייד. רשימות של הרוגים, עדויות של אנשים ששברו את עצמותיהם במכות, לא מעוררות שום חייד. רשימות הספרים האסורים המתפרסמות כאן מזכירות לך שהקומדיה מופיעה תמיד יחד עם מעשי הנבלה. הכובש לא יכול שלא להצחיק. דווקא כאשר הוא דאוג מאוד, כאשר הוא מקפיד על כל פרט ומבחין הבחנות.

האם צריך, אם כן, להתייחס בחייד אל ההבטחות לשנות את דמנו ולהוציא מקבריהם את מתינו? האם צריך לכלול את מעשי הנבלה המילוליים האלה – גם של דרוויש וגם של ביאליק – במסגרת "החופש הפיוטי", במסגרת הדיבור המפליג במטפורות שאינן מחייבות איש?

לא. מעולם לא פגשתי משורר של ממש שנתן לעצמו את **החופש הפיוטי**, את הזכות לכתוב הבלים כיוון שהם הבלים נרגשים, או את הזכות לכתוב מלה ולא להתכוון אליה. **החופש הפיוטי** הוא מפלטו האחרון של הסנוב הספרותי, וסנוב אף פעם לא קורא בכל נפשו ובכל מאודו. סנובים יש בכל מקום, אבל להיות יהודי ולשכוח מהי קריאה, קשה יותר מאשר להיות בן עם אחר. כאשר כתב ישעיהו ברלין על חיים ויצמן, הוא ראה צורך לחזור ולהזכיר לגבי העם היהודי כי "מעולם לא היה עם שחי כל כך לפי המלה הכתובה".

הדבקות בספר, ההתרחקות מן הספר (דווקא כיוון שצריך להתנגד לדברים הרציניים שנכתבו בו) – הכול קורה בחלל האוויר של אנשים קוראים. מה היתה הציונות בלי ספרים שקראו יהודים במשך דורות? מה היא היתה בלי המרידה שמרדו בספרים המקודשים עליהם: דבר אחד לא קורה, לא קרה, ולא יקרה. אי אפשר לקבור מתחת לאדמה את המלים הכתובות, אי אפשר למנוע מאנשים לקרוא אותן. בכל שנה מופיע באיזור אחר של המפה איזה נבל חוקי שמנסה למנוע, ובכל שעה מוצא לו איזה סקרן פינה שקטה מתחת לאפו של הנבל וקורא, פשוט קורא.

המלים הכתובות פועלות. הן משתגלות – מן הקללה של ביאליק אל התבונה של ויצמן, ובחזרה אל הקללה של דרוויש. הן מהירות, הן משתנות מהר יותר משאתה משער – חשבת שהשאתה אותן אצל אוקראינים ואתה מוצא אותן כתובות על אלות ישראליות. הן גם נעלמות. הרבה טכסטים נשכחו, למזלנו. אבל הם נשכחו כאשר הפסיקו לדבר אל ליבם של אנשים. הם לא נשכחו בפקודה. איש לא הצליח בזה עד כה, והאישה חמור הסבר שנפגש עם עמוס אילון רכש לעצמו בעבודה רבה את הזכות להיכנס אל הרשימה הארוכה מאוד של השוטים בקומדיות. 21,342 ספרים הוא קרא ב-1981, 1,100 ספרי הסתה הוא הדף ואסר. ועשיו, ב-1989, יש לו אינתיפאדה, שבה כל ילד פלסטיני בן חמש מבלה בוודאי ימים ולילות בספריות נסתרות כדי להתמחות בספרי השירה האסורים, שאלמלא כן לא היה יודע לעשות מה שכתוב בהם.

בי"שר עשרה אחים" ביקש אלתרמן על הספרים את הבקשה הזאת:

ישמר האל את הגווילים לחיי עד ולחיי חלד,

ישמר מטחב ומעש ומנקמת כובש,

ישמר אותם האלהים מאוילים ימאילת

ומחכמת הכסיל כמו מאש.

נסים קלדרון

ספרים אסורים

חוברת זו כוללת רשימה חלקית של פרסומים האסורים בגדה המערבית. למרות פניות חוזרות ונשנות לדובר צה"ל, לצנזורה וליועץ המשפטי הצבאי של הגדה המערבית, לא הצלחנו להשיג רשימה שלמה ועדכנית. כל הגורמים הסכימו איתנו כי רשימה זאת אמורה להיות מפורסמת וידועה לציבור הרחב.

הפרסומים אסורים על פי תקנות ההגנה (לשעת חרום) 1945, והרשימה מתעדכנת מדי פעם על ידי צוים חדשים של היועץ המשפטי.

וזאת לשון התקנות:

תקנות ההגנה (שעת חרום)

מתוך שימוש בכוחות, המסורים לנציב העליון בסעיף 6 של דבר המלך במועצה של פלשתינה (א"י) (הגנה), 1937, ובכל הכוחות האחרים שבידו, מתקין בזה מנהל עניני הממשלה את התקנות הבאות:

87. איסור פרסום על-ידי הצנזור (תיקון: 1947)

(1) הצנזור רשאי לאסור בצו בדרך כלל או במיוחד לפרסם חומר שפירומו היה עשוי, או עלול להיות עשוי, לפגוע – לדעתו בהגנה של פלשתינה (א"י) או בשלמו של הציבור או בסדר הציבורי.

(2) כל אדם המפרסם חומר כל שהוא מתוך הפרת צו לפי התקנה הזאת, ובעליו ואורחו של כל פרסום שבו מתפרסם, והאדם שכתב, הדפיס, צייר או שרטט את החומר ייאשמו בעבירה על התקנות האלה.

88. פרסומים אסורים

(1) הצנזור רשאי לאסור בצו להעיל או להפיק, או להדפיס או לפרסם, כל פרסום (ויהיו רואים את האיסור כאילו הוא חל על כל העתק או חלק של אותו פרסום או כל הוצאה או גליון שלו), שהעלתו או הפקתו הדפסתו או פריזומו היו, או עלולים להיות להיעשות, פוגעים לדעתו בהגנתה של פלשתינה (א"י) בשלמו של הציבור או בסדר הציבורי.

(2) כל אדם, המפר צו לפי התקנה הזאת, ובעליו ועורכו של פרסום שביחס אליו אירעה ההפרה, וכל אדם, שנמצא באחוזתו או בשליטתו או במקומות שהוא מחזיק בהם כל פרסום, שנאסר לפי התקנה הזאת או שהוא שולח בדואר, מוסר או מקבל כל פרסום כזה, יאשם בעבירה על התקנות האלה, אלא אם מן ההוגן הוא לנקותו מאשמה לדעת בית המשפט.

צבא הגנה לישראל

תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945

צו בדבר איסור פעולות הסתה ותעמולה עויינת (יהודה והשומרון)
(כ"ס' 101), התשכ"ז-1967

צו בדבר פרסומים אסורים (תיקון מס' 69)

בתוקף סמכותי לפי תקנה 188(1) לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 וסעיף 8 לצו בדבר איסור פעולות הסתה ותעמולה עויינת (יהודה והשומרון) (מס' 101), התשכ"ז-1967 והואיל ואני סבור כי הדבר דרוש לצורך כטחון האזור והסדר הציבורי, אני מצווה בזה לאמור:

1. התוכפת לצו בדבר פרסומים אסורים (יהודה והשומרון), התשל"ז-1977² תבוטל ובמקומה תבוא התוספת לצו זה.

החלפת
התוספת

2. תחילתו של צו זה כיום חתימתו.

תחילת
תוקף

3. צו זה ייקרא: "צו בדבר פרסומים אסורים (תיקון מס' 69) (יהודה והשומרון)", התשמ"ה-1985.

השם

ל' בניסן התשמ"ה (21 באפריל 1985)

יצחק שני, תת-אלוף
הצנזור הראשי

ספרים האסורים בגדה המערבית

הרצאות על הגיאוגרפיה של העולם האיסלאמי, ד"ר מחמד צבתי עבד אלחכים, הוצאת המכון ללימודים האיסלאמיים. **יהודים שזעם אלוהים עליהם**, מחמד עבד אלעזיז מנצור, דאר אלאעתאם. **פרקים מ"ה'ה'ה'ד" של הצעירים המוסלמים**, חסן דוח, דאר אלאעתאם. **חינוך הילדים באסלאם (שני כרכים)**, עבד אלה עלואן, דאר אלאסלאם לטבאעה ולאנשר ואלתווע לבנון וסוריה. **הפשיטה הרעיונית והשפעתה על התברה האסלאמית בת זמננו**, ד"ר עלי עבד אלחלים מחמוד, בית המחקר המדעי כוית. **זרקורים על הספרות והאמנות באדמה הכבושה**, מחמד אלמשאחי, בתי דפוס - "אלדסתור" עמאן. **מלחמת הקודש של האחים המוסלמים בפלסטין**, קהיר - ללא ציון בית ההוצאה. **מילון גאוגרפי של ארצות העולם**, הואע בן עיד אלשמרי, קהיר-מטבעה אלתקדם. **הרושת השמועות**, אחמד נופל, עמאן-דאר אלפרקאן ללנשר ואלתווע. **הימין של הרסאטת האלוהה מנגיר אלג'וברט**, בגד-דאר אלחריה. **תפקיד החינוך באיחוד הערבים**, סעדון תמאדי - עורך, בירות - מרכז דראסאט אלוהה אלערביה. **הלאומיות הערבית והאסלאם**, מחמד אחמד ח'ף אלה, בירות-מרכז דראסאט אלוהה אלערביה. **תמונות של העתיד הערבי**, אבראהים סעד אלדין ואחרים, בירות-מרכז דראסאט אלוהה אלערביה. **גזעי אנוש**, אלמרי עלי, בירות. **עדידות אודות המלחמה**, הטבה ומחנה המעצר הצעיר, טוא אלעמד וקבוצת חוקרים במרכז המחקריה הפלסטיני. **המצב הנוכחי ומשימות התקופה**, הועד המרכזי של "החזית העממית לשחרור פלסטין". **ילדי האר. פי. ג'י**, ח'ליל אלסואחרי, אלכרמל עמאן, 1983. **הראיה המוגבלת**, שכרי עיאר, אליהא אלמצריה אלעמאה לכתאב-מצרים, 1978. **מצרים והערביות ומפכת יולי**, עורך: סעד אלדין אבראהים, מרכז דראסאט אלוהה אלערביה-בירות, 1982. **הזמנים היפים ביותר**, כמאל נשיא, אליהא אלמצריה אלעמאה לכתאב-מצרים, 1981. **הרהורים בערי האבן**, מחמד אבראהים אבו סנה, אליהא אלמצריה אלעמאה לכתאב-מצרים 1979. **פאליסי ברומאן המודרני בסוריה רבתי 1939-1968**, אבראהים חסין אלפיומי, דאר אלפכר לנשר ואלתווע-עמאן. **המפקד הצעיר**, טארק אלעסלי, דאר אלעלם ללמלין - בירות, 1980. **בעית רוזיה**, מחמד נצר מהנא, דאר אלמעארף-קהיר, 1981. **הזעם**, מניאל סלים, אליהא אלמצריה אלעמאה לכתאב-קהיר, 1978. **תעלת סואץ לב מצרים**, גימאל חמדאן, עאלם אלכתב-קהיר, 1975. **ירושלים מבחינה היסטורית וגיאוגרפית**, פארוק מחמד עו אלדין, מכתבת באנגיל אלמצריה - קהיר, 1981. **האוסף הנוכחי-סעיד תקי אלדין - נאומים ואגרות**, דאר אלוהאר לנשר, 1976. **פגיון ישראל והעתיד**, ר. כ. כראנגיאי, דאר אלמסירה-בירות. **פלסטין והמנדט הבריטי 1922-1939**, ד"ר כמאל מחמוד ח'ילה, אלשייפ מרכז המחקרים (בירות). **עדידות מערבה**, ההתאחדות הכללית של הסופרים והעיתונאים הפלסטינים-סג'ף בירות. **בלפור 77 והעלילות על ההיסטוריה**, עבד אלעזיז מנ'ף, דאר אלמוקף אלערבי - מצרים. **סמינר משרד העליה לרגל וההקדשים**, ללא שם המחבר, משרד העליה לרגל וההקדשים (סעודיה).

מלחמת לבנון, דאר אלמסירה (בירות). **הפילוסופיה של העמידה (האיתנה) מאחורי הסוגים**, מנשוואר דאר אלאריה. **גוש אמונים - פרצופה האמיתית של הציונות**, דני רובינשטיין-תרגום עיזאי אלסעדי, דאר אג'ילי ל הוצאה לאור-עמאן. **הוי בירות**, רשאד-אבו שאור, דאר אג'ילי-דמשק, 1983. **בטאם אלמערבה והלקחים**, בטאם אבו שאראף, דאר אג'ילי-דמשק, 1982. **לבבות צבועים בכחול**, מני קטאן, אליהא אלמצריה אלעמאה לכתב, 1975. **מבט על הרומן הערבי החדש**, סיד חאמד אלנסאג, דאר אלמעארף-קהיר, 1980. **הממשלה האסלאמית**, איתוללה חומייני, דאר אלטלעה לטבאעה ולאנשר-בירות, 1979. **הנשק הכימי והמקרוביולוגי**, נביל צבחי, מאססת ארטסלה, 1983. **אלמנתבי והילדים**, סלימאן אלעיסי, דאר תיאקה אלאטפאל (עארק). **דעות על המלחמה האיסטורית ודרך הפיקוד**, אכרס דורי, אלמאססה אלערביה ללדראסאט ולאנשר-בירות. **נחשלות הערבים והעולם השלישי**, עיאלב אלחמוד ערביא, אלמאססה אלערביה ללדראסאט ולאנשר-בירות, 1983. **עיונים מדיניים אודות המלחמה**, החזית העממית לשחרור פלסטין, מחלקת ההסברה המרכזית, 1983. **היהודים בקוראן**, אלשיח' עבד אבו אסמאעיל, אגודת הצדקה של אסמאעיל אלשיח' עבדאללה אלנור-אלשוויך כוית. **התפתחות הביעה הפלסטין**, פאטמה עבד אלחמיד פרחא, המועצה העליונה לחינוך של הרפובליקה המצרית-קהיר, 1981. **מלחמת לבנון**, פטיין אחמד פריד, דאר אטוה לטבאעה - קהיר, 1983. **קולות**, עמאד אלדין ח'ליל ואחרים, דאר אלפרקאן לנשר ואלתווע-עמאן, 1982. **כן הסתיימו הסיומים... כן התחילו**, פזיל אלנקיב, מאיססת אלאבחאית אלערביה-בירות, 1983. **התכניית לישוב בעית פלסטין 1947-1982**, מניר אלהור וטארק אלמוסי, אלמאססה אלערביה ללדראסאט ולאנשר-בירות, 1983. **הרצאות על הספרות הערבית הלאומית ערבית**, בירות, התאחדות הסופרים מכתב כרידיה-בירות. **תוכנית המדינה הערבית המאוחדת**, אחמד אל שוקירי, בירות, אשייף. **דעת הקהל העולמית מגנה את ישראל**, בירות, מצלחת אל אסענעלאמאט. **המחשבה האיסלאמית - הרצאות ופרשנות חלקים 2, 5**, אג'ילי, דאר אל שעב. **החלטות האו"ם בנושא פלסטין והמאבק הערבי בישראל**, בירות, המוסד ללימודים פלסטיניים. **ראיה ישראלית מדינית סיבב המלחמה האחרונה בלבנון**, החזית העממית לשחרור פלסטין. **אתגרים בפני תנועת השחרור הלאומית ערבית**, בירות, התאחדות הסופרים הכללית. **תל אל זעטר - החלל ועד הראיה - עדידות חיות**, וושינגטון, פרסומי פלסטין החופשית. **ישמרך האל מאנשים**, אחמד אל גידע, בירות, דאר אל פרקאן. **הימוני התעמולה האיסלאמית**, אחמד אל גידע וחוסני ג'י, עמאן, דאר אל פרקאן. **הרצאות על תרבות האיסלאם**, ירדן, מינהלת ההלכה. **הציונות - ראשית ואחרית**, אבו מאזן, בירות, אשייף. **כנסים של משרד החג' והוקף**, גידע, משרד החג' והוקף. **ישראל - סכנה ללבנות**, צבאית ומדינית, בירות, דאר אל עילס ללמלאיין. **הימוני המהפכה הפלסטינית**, בירות, אשייף. **ארץ העליה לשמים**, פלסטין - בין האתמול והיום, ריאד, מוסד אל נור להדפסה. **המצב הנוכחי ומשימות התקופה**, הועד המרכזי של החזית. **תמונות של העתיד הערבי**, אבראהים סעד אלדין ואחרים, בירות-מרכז דראסאט אלוהה אלערביה. **תל אל זעטר - השמל והמיתוס**, אחמד אל זעטר, בירות, החזית העממית לשחרור פלסטין. **הממשלה האיסלאמית**, איתוללה חומייני, בירות, דאר אל טלעה להדפסה ולהוצאה לאור. **אנולגיה של הדתות והמזרחנות**, אחמד שלבי, מצרים, המכון ללימודי האיסלאם. **התפתחות הרומן הערבי המודרני בסוריה הגדולה**, אבראהים אל טעאפא, בגדאד, דאר אל רשיד. **הביית הטמאה**, אחמד חאמד, אלסלאמאבאד, המועצה לעניני מוסלמים. **אמיתות אודות בעית פלסטין לפי כבי' אל סיד אחמד אל חוסייני**, אחמד אל חוסייני, קהיר, האגודה הערבית העליונה של פלסטין. **שירים לנערה המוסלמית**, אחמד מחמד אל צדר, עמאן, דאר אל ציאו להוצאה לאור ולהפצה. **הכלכלה המדינית של ישראל**, פואד מורסי, קהיר דאר על מוסתקבל אל ערבי. **הפלישה ללבנון**, רגיא סרי אל דין, בירות, סוכנות מוחיתאראת אל אח'באר. **האמת על הגז הנאצי**, רוברט קורישון, עמאן, דאר אל כרמל להפצה. **מדוע נרצח איתמר החלל חסן אל בנא**, עבד אל מתעאל אל בחירי, מצרים, דאר אל עתאזא. **גרסה ישראלית אודות, קאסס עבדו קאסס**, קהיר, דאר אל מאוקף אל ערבי. **בשלהי הלימה**, מחמוד דרושי, בירות, דאר אל עאוה. **בעיות המולדת הערבית**, יוסוף גיומעה אבו שושה, עמאן, אל מטבעה אל עורדוניה. **הצביעות והצבעים בתקופת הנביא וחלקם של היהודים**, אבראהים סאלם, קהיר, דאר אל שעב. **תמונות העתיד הערבי משני הצלב**, אבראהים סעד אל דין ואחרים, בירות, המרכז ללימודי האחדות הערבית. **מצרים, הערביות והמפכת יולי**, אבראהים סעד אל דין ואחרים, בירות, המרכז ללימודי האחדות הערבית. **עיונים בבעיות הערביות הבינלאומיות**, אבראהים שלבי, קהיר, דאר אל אית'חאד אל ערבי. **ההיסוד הנובע מדינית גיבה והחלטת 242**, חזית המאבק העממי החזית ופרשת הפילוג, בירות, החזית העממית לשחרור פלסטין. **הביעה הפלסטינית בכנס ה-17 של האו"ם**, בירות, המוסד הערבי העליון. **הביעה הפלסטינית והסכנה הציונית**, בירות, המוסד ללימודים פלסטיניים. **קובץ נאומי סעיד תקי אל דין אל ח'טיב**,

ספרים האסורים בגדה המערבית

בירות, דאר אל נהאר להפצה. **ג'יהאד האחים בפלסטין**, קהיר. **מלחמת לבנון**, בירות, דאר אל מסירה לעתונות ולהדפסה. **עדיות פולסמורה**, כוית, פרסומי ההתאחדות הכללית של הסופרים. **פילוסופיית העימות מעבר לסורגים**, פרסומי דאר אל ראה. **פילוסופיית החינוך של העם הערבי הפלסטיני**, בירות, אשיף. **למען שחרור האשה הפלסטינית**, החזית העממית לשחרור פלסטין. **הגות הציונית המודרנית**, אוסאמה פאוזי, בגדאד, דאר אל רשיד. **האיסטרטגיה הישראלית וההתנגדות באדמה הכבושה**, אוסאמה חרב, קהיר, אל אהראם. **מאמרים בביקורת ספרותית**, אוסאמה פאוזי, בגדאד, דאר אל רשיד. **ערביות בית המקדש**, אסחאן אל חוסייני, בירות, אשיף. **יהודי הלא יהודי**, יצחק דויטש, בירות, המוסד הערבי ללימודים. **ישראל הגדולה - עיונים בחשיבת ההתפשטות של הציונות**, אסעד רווק, בירות, אשיף. **המדניה והדת בישראל**, אסעד רווק, בירות, אשיף. **הציונות הכונית האדם הערבי**, אסעד רווק, בירות, אשיף. **מבט על המפלגות בישראל**, אסעד רווק, בירות, אשיף. **ההסתננות הישראלית באסיה, הודו וישראל**, אסעד עבד אל רחמן, בירות, אשיף. **יומני אסיר - עשרה חודשים בבתי כלא ישראליים**, אסעד עבד אל רחמן, בירות, אשיף. **דעות על המלחמה האיסטרטגית**, בירות, הפיקוד, אכרם דירי, בירות, המוסד הערבי ללימודים. **לקראת איסטרטגיה ערבית חדשה**, אכרם דירי והייתים אל כילאני, בירות, דאר אל טליעה. **אשף והדיאלוג הערבי-ישראלי**, אחמד אל דגיאני, בירות, אשיף.

התונה פלסטינית, אדיב נחוי, בירות, דאר אל עאודה. **עיונים בתפישות העולם, האימפריאליזם, הסוציאליזם והקומוניזם**, אחמד אל שיבאני, בירות, דאר אל כתאב אל ערבי. **הרומן המדיני - מחקר ביקורתי**, אחמד עטיה, קהיר, ספרית מדבולי. **מערכת הליחיה המוארית**, אחמד חוסיין, קהיר, דאר אל שעב. **היהודים בקוראן הנאצל**, אחמד עזת רורח, בירות, אל מכתב אל ביסאלאמה. **זכרונות תייר במזרח הערבי**, אבו אל חסן אל נדוי, בירות, מוסד אל ריסאלה. **בלפור 77 והעלילות על ההיסטוריה**, אבו אל עטיים מנאף, מצרים, דאר אל מאוקף. **מבוא לישראל - הפעולות הממניות למשע הדיפלומטי הציוני**, אלאן טילו, בירות, דאר ספרית אל חיאת. **אבראהים סוקאן בלאומיותו ובמצפוניותו**, אל בדוי אל מולתיס, בירות, אל מכתבה אל אהליה. **המלחמה והתרבות**, בסאם אל עסאלי, בירות, המוסד הערבי ללימודים. **משבר הדיפלומטיה הערבית**, בוטרסו עיאלי, מצרים, דאר אל כתאב אל ג'ידי. **עדיות על המלחמה, הטבח ומחנה אנצאר**, סלוא אל עמד ואחרים, בירות, אשיף. **אשנב לעתיד**, סלים אל חוץ, בירות, דאר אל עילם ללמלאיין. **תקופת הטרף ותקופת הממלכות**, סלים ברכאת, בירות, אשיף. **אל מותנאבי והילדים**, סלמאן אל עיסא, בגדאד, מינהלת התרבות לטף. **האיסלאם ובעיית פלסטין**, עבד אללה אלוואן, זרקא, ספרית אל מנאר. **חינוך הילדים באיסלאם**, עבד אללה אלוואן, בירות, דאר אל איסלאם. **עולמו של יוסוף אל סבאעי**, זקא אל דין וח'די, קהיר, האגודה הציוברית המצרית של הסופרים. **אורות**, עמאד אל דין חיליל ואחרים, עמאן, דאר אל פרקאן. **ההגות הערבית במערכת ההתעוררות או נוור עבד, בירות, דאר אל אדאב**. **אנו, הותיקאן וישראל**, אניס אל קאסיס, בירות, אשיף. **הסירה**, ג'יהאד צאלח, בירות, דאר אל משרק. **הספרות הציונית בין המורשה והמצילות**, אודות על סעד, בירות, המוסד הערבי ללימודים. **הציונות והגזענות בין ההגות וההתנסות**, חניב קהווי, דמשק, מוסד אל ארד' ללימודים. **הערבים בצל הכיבוש הישראלי מאז 1948**, חניב קהווי, בירות, אשיף. **התפתחות האידיאולוגיה הערבית המהפכנית**, אליאס פרח, בירות, המוסד הערבי ללימודים. **עיונים בקווי האופי הבסיסיים של השלכ הנוכחי במאבק**, אליאס פרח, בירות, דאר אל טליעה. **עד ראה למלחמת 67**, זלאח אל דין אל ח'דיי, קהיר, דאר אל שורוק. **המולדת הערבית**, זלאח אל דין אל שאמא, אלכסנדריה, מוסד אל מעאראף. **פנורמה על הרומן הערבי המודרני**, סיד אחמד אל נסאג, קהיר, דאר אל מעאראף. **מחקרים על המזה"ת**, סיד עות'מאן, קהיר, ספרית נהדית מצר. **ההסברה הערבית והבעיה הפלסטינית**, סאמי האדווי, בירות, אשיף. **חמיניות**, סחר ח'ליפה, בירות, אשיף. **בריה"מ ובעיית פלסטין**, זלאח אל דבאעי, בירות, אשיף. **בריה"מ וקמפ דויד**, רשיד אל ח'אלדי, בירות, המוסד ללימודים פלסטיניים. **התקופות הישראליות באו"ם**, ג'ורג' זיב, בירות, אשיף. **הנביאים הכוזבים**, חסן אל חל, עמאן, דאר אל ליוואי להוצאה לאור. **מבוא למדיניות החוץ של ישראל**, סיד נופל, בולאק, המכון ללימודים ולמחקרים. **ההפרדה והאפליה הגזעית לאור החוק**, ד'ארי רשיד אל סאמראי, בגדאד, דאר אל רשיד. **הערבים הפלסטינים בישראל**, חסן אמן ואחרים, בירות, דאר אל כלימה. **זאת פלסטין**, חוסיין אל טריקי, תוניס, החברה התוניסית. **הפלישה העירונית והזרמים העיוניים את האיסלאם**, עבד אל חמיד מתווללי, תוניס, החברה התוניסית. **המנטר בישראל**, עבד אל חמיד מתווללי, אלכסנדריה, מוסד אל מעאראף. **הרצועה והגדה 1967-78**, בין סיפוח למיזוג, חוסיין אבו אל נמל, בירות, אשיף. **מחקרים על כלכלת ישראל**, חוסיין אבו אל נמל, בירות, אשיף. **הנשק הכימי והמקרוביולוגי**, נביל צבחי, מאססת אלרסאלה, 1983. **חינוך הערבים בישראל**, זאלח סרייה, בירות, אשיף. **ניחוות האמונה**, צבארה מחמוד אל עזי, בגדאד, דאר אל רשיד. **הפלאחים הפלסטיניים**, ח'אליד אל ח'אלד, בירות, המוסד ללימודים פלסטיניים. **ילדי האר. פי. ג'י.**, ח'יליל אל סואחרי, עמאן, דאר אל כרמל. **האוגרופיה המדינית**, דולט צאדק ואחרים, קהיר, ספרית האנגלו מצרי. **ההתנחלות, היישום המעשי של הציונות**, עבד אל רחמן אבו ערפה, אמען, דאר אל גיליל. **רצועת עזה, 1967-78**, התפתחות כלכליות ומדיניות, חוסיין אבו אל נמל, בירות, אשיף. **התפתחות כלכליות ומדיניות**, דיואן עומר אבו רישה, עומר אבו רישה, בירות, דאר אל עאודה. **האש והזיתים**, אלפריד פרג', קהיר, האגודה הציוברית המצרית. **אוי בירות**, רשאד או שאור, דמשק, דאר אל גיליל. **הצליחה**, חוסיין אל טנטאוי, קהיר, דאר אל שעב. **מערכת המאבק הערבי**, אחמד אל קרעי, קהיר, דאר אל קאומיה. **הסיפור הערבי הקצר בפלסטין הכבושה 81-67**, עאדל אל אוסטה, ירדן, אל גיאמעה אל אורדוניה. **מחקרים על המזרח התיכון**, עבד אל עזי רפאעי, קהיר, ספרית אל נהדיה אל מצריה. **מנין אתה**, שריף אל ראס, בגדאד, ספרית אל טיפל. **הציונות, ישאל ואשיה**, ג'ה. גיאנס, בירות, אשיף. **הציונות העולמית**, באסא אל עקאד, מצרים, דאר אל מעאראף. **עירות פלסטין הכבושה, 1967-48**.

"אני לא יודע אילו ספרים שכתבתי אסורים ואילו מותרים. הסיבות לפסילת ספרים או אישורם אינן ברורות לנו כלל."

אל מתוולכ טהה,
יושב ראש התאחדות הסופרים
הפלסטיניים בשטחים
אוגוסט 1989.

שש
זעה,
וראן
שייך,
רות,
זנות
זניה,
זאל
זאל
זייס,
זריב
זליס
זרות,

ספרים האסורים בגדה המערבית

מעמד הפועלים הפלסטיני 18-1948, עבד אל קאדר יאסין, בירות, אש"ף. עבד אל חתם מורד ואחרים, בירות, דאר אל ויחדה. ההגנה, אצל, לחיי והיחסים בין הארגונים, עבד אל חתם מחאבר, בירות, אש"ף. בעית פלסטיני, דעת האיסלאם אודותיה ועמדת המוסלמים, עבד אל כרים אל חטיב, בירות, אש"ף. נקראתי שמי, עבד אל כרים אל שאעאי, בירות, דאר אל פאראבי. דיואן עלי מחמוד טאהא, עלי מחמוד טאהא, בירות, אל עאודה. הפלישה הרעיונית והשלכותיה על החברה המוסלמית, עלי מחמוד, כווית, דאר על עולום אל קאומיה. מכתבי אשה מדמשק אל פדאי פלסטיני, אמל גיראח, בירות, אש"ף. הגולות השנייה, מחקר שדה לניתוח הגירה, אמירה חביבי, בירות, אש"ף. הפלישה הרעיונית והזרמים העיוניים לאיסלאם, עבד אל סתאר סעיד, קהיר, דאר אל אנצאר. ישראל ואפריקה 48-1973, עואטף עבד אל רחמן, בירות, אש"ף. לא הרגו אותו ולא צלבו אותו אך כך יוחס להם, סמיה אל קאסם, בירות, אש"ף. ריח וניחוח, סמיר אל קוטוב, בירות, דאר אל תיקאפה. תעלת הימים - התוכנית הישראלית, סמיר גיבור ואחרים, בירות, המוסד ללימודים פלסטיניים. ירושלים - התכנית הציונית, הכיבוש והייחוד, סמיר גריס, בירות, המוסד הערבי ללימודים. ועידת אדמה בלל אביב, אל מידאני בן צלאח, תוניס, דאר אל תוניסיה. גזעי אנוש, אל מיר עלי, בירות, מוסד עין אל דין. המצב החוקי להתנגדות הערבית באדמה הכבושה, אליאס חנא, בירות, אש"ף. החלטת המלחמה במדיניות הישראלית, אל סיד עלייה, קהיר, דאר אל פיכר אל ערבי. קליחת התעלה ונחון הרצון הערבי, אל סיד פרגי, קהיר, דאר אל פיכר אל ערבי. עאוני עבד אל האדי, נירות פריסיים, חיריה קאסמיה, בירות, אש"ף. גוש אמונים, הפרצוף האמיתי של הציונות, דני רובינשטיין, עמאן, דאר אל גיליל להוצאה לאור. הקומוניזם, התאוריה והמעשה, דנדל גיבר, בירות, דאר אל הגירה. ענבי חברון, עין אל דין אל מנאצרה, בירות, אש"ף. מצרים בית הקברות לתוקפנים, עין אל דין פראגי, קהיר, ספרית האנגלו מצרי. הכיבוש הישראלי וההתנגדות הפלסטינית, עיד אל דין מודה, בירות, אש"ף. בעית ירושלים בשטח היחסים הבינלאומיים, עין אל דין מודה, בירות, אש"ף. מבוא לתורת האחים המוסלמים, סעיד חייני, עמאן, דאר אל ארקם. התנועה הצלבנית, דף מזהיר בתולדות הג'יהאד, סעיד עאשוף, קהיר, ספרית האנגלו מצרי. הפעילות ההסתברותית הערבית בארצות הברית, תחסין בשיר, בירות, אש"ף. האבות, סוזאר סולודאר, בירות, אש"ף. תעלת סואץ לב מצרים, גימאל חמדאן, קהיר, עאלם אל כותוב. הכעס, גימאל סלים, קהיר, האגודה הציוברית המצרית. מלחמת הניצוץ, עבד אל פתאח שלבי, קהיר, דאר של שעב מלחמת הצליחה שנכתבה ע"י משוררים, עבד אל פתאח שלבי, קהיר, דאר אל שעב. מבנה העשייה הישראלית, הלכה למעשה, חמד אל משוחי, אלכסנדריה, מוסד אל מעארף. האיסלאם וההגות המודרנית - מחקרים ומאמרים, חלמי מרוז, בירות, דאר אל הנדיה אל ערביה. לילא ללא אוהבים, שאוקי בגדאדי, בירות, דאר אל כלימה. ריאליזם בסיפור המודרני בסוריה, אבראהים אל פינמי, עמאן, דאר אל פיכר. קמפ דיוד - הסדר או חיסול, חאסם אבו גאולה, עמאן, דאר אל שעב. קטמי המדבר, שכבי אל אמווי, קהיר, דאר אל פיכר אל ערבי. פוי ההדר פלסטיני הכבושה, חיליל אבו רגיליל, בירות, אש"ף. נפילת הגולן, חיליל מונצטפא, מצרים, לתרבות. גזעי אנוש, אלמיר עלי, בירות

ההט
קהיו
מכת
הערו
אל ו
המד
השפ
עבד
בירו
גיוור
מו -
אל כ
החד
אנור
אנור
והעו
גימיי
בירו
הערו
מאב
חמו
המו
הערו
מאה
אל ו
סביו
אל
משר
הפלו
ירוש
פארו
תנו
והתנ
אש"ף

י'צלם' פנה אל דובר צה"ל בבקשה להבהיר את עמדת הצבא בנושא איסור הפצת ספרים בשטחים (מכתבנו מ-28.8.89). ביקשנו לדעת מי הוא הגורם המחליט, ומהם הקריטריונים לפסילת ספרים בשטחים בכלל ובבתי כלא בפרט. כמו כן שאלנו האם קיימת אפשרות לערער על פסילת ספר והאם יש תקדימים של ספרים שנפסלו ואושרו מאוחר יותר בעקבות ערעור.

י'צלם' גם ביקש התייחסות מיוחדת לסיבות שגרמו לפסילתם של הספרים הבאים:

אלוף הרב אבן, האם יש פתרון לבעיה הפלסטינית עזר וייצמן, המלחמה למען השלום
פ.פ. ברתולד', מחקרים על תולדות פלסטין בימי הביניים
מחמוד דרוויש, בשלהי הלילה
מחמוד דרוויש, קובץ שירים
יצחק דויטש, היהודי הלא יהודי
אני מאשים, אני מאשים
הבונים החופשיים, המאסונים באזור ווטרגייט
חנא צלאח, אפגניסטן - המהפכה
מוחמד נצר מהנא, בעית רוזיה
עסאן כנפאני, המאהב
דני רובינשטיין, גוש אמונים, הפרצוף האמיתי של הציונות

יס פלסטיניים. מלחמת השקרים, עאמר אל עקאד, את. הארץ המבורכת, עדנאן אל נחווי, בירות, אל רות, דאר אל נהדיה אל ערביה. תכנון ההסברה מוסד אל ריטאלה. המאבק הערבי-ישראלי, עבד ריאד, בתי הדפוס התיישים אל נצר. התפקיד המהפכה, חנא צלאח, בירות, דאר אל פאראבי. אל עזי כמאל, מצרים, דאר אל מעארף. לבנון, שייחית הפלסטינית 1900-1970, ענאן אל עאמרי, אל עאתאסם. החרם הערבי והחוק הבינלאומי, אגן, בירות, אש"ף. תפקיד החינוך באיחוד הערבי יים. כאב בלבה של ישראל, אגיס מנצור, קהיר, ס, בירות, אש"ף. הרצאות אודות הספרות הערבית אל, סלמא חמדא, בירות, אש"ף. תבוסת הקומוניזם, החשידות והטעותיות הנפוצות בהגות האיסלאמית, ז. שאריף, דמשק, דאר אל גיליל. התנועה הציונית ארף. הגדה המערבית - ההרכב החברתי והכלכלי, בירות, אש"ף. שירים פלסטיניים, ראשד חוסין, ילם ללמלאין. התאוריה הכללית של הלאומיות, מישל עפלך, בירות, המוסד הערבי ללימודים. התפתחות הבעיות הפלסטיניות, פאטמה עבד אל אבו סינה, מצרים, האגודה הציוברית המצרית. התאוריה והיישום, האשם יאעי, בירות, המוסד אל שעב. געגועים וניכר בשירה הערבית החדשה, לים של זקני ציון, מוחמד אל תוניס, קהיר, מוסד בירות, דאר אל טלעה.

יין הכבושה 48-1967, עיסאן כנפאני, בירות, דאר מלחמה הפסיכולוגית, פחירי אל דבאע, בגדאד, י צאלח, בירות, דאר אל עאודה. אודות הקולנוע והשפה, פארוק גיוד, קהיר, דאר אל תיקאפה. אנגלו מצרי. שלושה ציוני דרך ברומן הפלסטיני, זי יכן, בירות, מוסד אל ריטאלה. האיסלאם, רעיון, כן, בירות, מוסד אל ריטאלה. העולם האיסלאמי יום למלחמה ושלום לשלום, מחמוד דרוויש, בירות, עיסאן כנפאני, בירות, אש"ף. היהודים שעליהם החרון, מוחמד מנצור, קהיר, דאר אל אעזאם. הערביות בדור החדש, מחקרים בלאומיות, מוחמד עמארה, קהיר, דאר אל כתאב אל ערבי. המולדת האחרת (כרך 1, 2), צלאח האשם, בירות, דאר אל אפאק אל גידידה. אשירה לאהובתי, פואד אל קצאף,

תשובת דובר צה"ל לפניית בצלם:

דובר צה"ל
ענף הסברה
חי-2 / 2881 (מ-728)
טלפון: 03-266117
3 אוק' 1989

בצלם" - זהבה גלאון

הנדון: פסילח ספרים בשטחים

- הפרוצדורה לפסילח ספרים להפצה ולקריאה בשטחים
הגורם המחליט על פסילה הוא הצנזורה לעיתונות ותקשורת (הצנזור הצבאי). מקור סמכות הצנזור הן תקנות הגנה לשעת הרום (1945) וכן צווים שהוצאו ע"י המינהל האזרחי, ובכלל זה צו מינוי הצנזור גם לתחומי המינהל האזרחי. ספרים נפסלים אם יש בהם חכנים שעפ"י שיקול דעת הצנזור עלולים לפגוע בבטחון המדינה, שלוט הציבור והסדר הציבורי, במדינת ישראל ו/או בשטחי המינהל האזרחי. כותרות הספרים שנפסלים נמחקות מרשימות היבוא של הסוחרים (בשנה מיבאים כ-20 אלף ספרים בערבית). מפעם לפעם מוצאים צווים הכוללים רשימות של ספרים שנפסלו.
- פסילח ספרים במתקני הכליאה
לא באחריות הצנזורה הצבאית. פסילח ספרים במתקני הכליאה נמצאת באחריות הצנזורה לדואר וחברוקה, במשהב"ט. (יש לפנות למשהב"ט בעניין זה). כל הציוד המוכנס למתקני הכליאה ע"י גופים שונים, כולל ספרים, נעשה דרך הצלב האדום. זה האחרון פונה להיאום הפעולה בשטחים במשהב"ט, האחראים להעביר את הספרים לצנזורה לדואר וחברוקה. (בחודשים האחרונים הוכנסו למתקני הכליאה מאות ספרים שאושרו לקריאה. בתקופה זו נפסלו לקריאה במתקני הכליאה 2-3 ספרים בלבד).
- ערעור
קיימת אפשרות לערער על פסילח ספר בפני מפקד בסיס צנזורה או הצנזור הראשי (לגבי הפצה בשטחים).
- סיבות לפסילח הספרים ברשימה שצרפתם בפנייכם
הספרים האמורים נפסלו מטעמים שהיה בהם כדי לפגוע בבטחון המדינה, בסדר הציבורי או בשלום הציבור; יש בהם קריאה להחקומות, התססה, תמיכה במחבלים ועידוד לאלימות. יש לציין כי חלק מן הספרים נפסלו בשל חוספת דברי המחרגם הכוללים דברי בלע והסחה, ולא בשל תוכן הספר עצמו.

בברכת שנה טובה,

ליאח סנחמי סגן

קמ"ד מ. הסברה

ספרים האסורים בגדה המערבית

בירות, דאר אל אפאק אל ג'ידדה. **הבעיה הפלסטינית באידיאולוגיה הבורגנית**, מהדי עאמל, בירות, אש"ף. **בינת רודיה (זימבאבי)**, מוחמד נצר מהנא, קהיר, דאר אל מעארף. **הפלסטינאיות - מהשראת החיים הפלסטיניים**, סלימא טיאה, בירות, הספריה אל עצריה. **דיואן אלחיטב**, פואד אל חיטיב, מצרים, דאר אל מעארף. **העמדה המהפכנית בספרות**, חסין מרווה, קהיר, דאר אל פיכר אל ערבי. **הסיפור הערבי החלוצי והעדה**, עצאם מחפוט, בירות, דאר אבן ח'לדון. **הימנון לעוני המזון**, מוריד ברעיתיי, בירות, אש"ף. **עדינות מהשדה של קציני וחילי האויב**, בדר עבד אל חק ועיאז, עמאן, דאר אל גילול דיואן **עבד אל לטיף אל נשאר**, עבד אל לטיף אל נשאר, קהיר, האגודה הציבורית המצרית. **הגיאוגרפיה המצויירת של פלסטינ**, קוסטנטין ח'מאר, בירות, המשרד המסחרי. **הנחש היהודי במבצרי האיטלאם**, עבד אללה אל תל, בירות, המשרד האיטלאמי. **מהטבח אל שטח התעמולה**, עבאס אל סיסי, אלכסנדריה, דאר אל דעוה. **האימפריאליזם והדרכים האימפריאליסטיות**, מוחמד מוחמד, קהיר, מוסד אל ח'ונג'י. **ימין השמאל - לאן**, מונדר אל ג'בורי, בגדאד, דאר אל חוריה. **פריסה בפתח המהנה**, על אל ח'ילילי, עמאן, דאר אל כרמל. **כך נגמרים הסיפורים... כך מתחילים**, פ'יל אל נק'ב, בירות, המוסד למחקרים ערביים. **מלחמות לבנון**, פטין אחמד פריד, קהיר, דאר עטוה להדפסה. **הנשק הכימי והבקטריולוגי**, נביל צובחי, בירות, מוסד אל ריסאלה. **המזרח התיכון והאיזון האסטרטגי**, נביל האדי, בירות, דאר אל פאראבי. **זמני החיים המתוקים ביות**, כאמל נשאאת, מצרים, האגודה הציבורית המצרית. **יהודי העולם, הצינונות וישראל - קובץ**, כמיל מצנור ואחרים, בירות, אש"ף. **מאבק הפלסטינים - זרנו, בני ביות אויביו**, מאגיד אבו שראר, בירות, דאר אל פאראבי. **כנסים של משרד הח'ג והוקף**, ג'דה, משרד הח'ג והוקף **הזרם הלאומי בשירה העיראקית החדשה**, מאגיד אחמד אל סמר, בגדאד, משרד התרבות. **חלומות רוטשילד**, מוחמד זיתון, אלכסנדריה, מוסד אל מעארף. **הלאומיות הערבית בין הלאומיות והאסכולות המדיניות**, מוח' זיידאן ומחמוד בל, אלכסנדריה, מוסד אל מעארף. **תוכניות ליישוב הבעיות הפלסטיניות 1947-1982**, מוניר אלהור וטארק אלמוסי, בירות, המוסד הערבי ללימודים. **החינוך בישראל**, מוניר בשור, אש"ף. **והיאילד יוסוף. האיטלאם במלחמת התרבות**, מוניר שפיק, בירות, דאר אל כלימה. **האיטלאם והתגרויות הנחיתות בת זמננו**, מוניר שפיק, לונדון, דאר טאהא להוצאה לאור. **המבנה הכלכלי החברתי של ירדן**, האני חוראני, בירות, אש"ף. **העבודה והעובדים במחנה הפלסטיני - מחקר**, האני מנדס, בירות, אש"ף. **תוכנית הממשל העצמי**, האני מנדס, בירות, אש"ף. **הלכסיקון הגיאוגרפי למדינות העולם**, הזאע בן עיד אל שמר, קהיר, דמוס אל תקאדום. **הנשק של הצבא הישראלי**, הישאם עבד אללה, בירות, אש"ף. **היהודי העולמי**, הנרי פורד, בירות, דאר אל אפאק אל ג'ידדה. **קרב חייבני**, ועדת מחנכים, בירות, דאר אל מסירה. **מ"פ"ס מפלגת המועלים המאוחדת בישראל**, למיא מיאעצ, בירות, אש"ף. **ימון העצב הרגיל**, מחמוד דרויש, בירות, אש"ף. **בירות**, מחמוד דרויש ואחרים, הממלכה המאוחדת, התאחדות הסופרים הכללית. **פלסטיין והמנדט הביטי**

זר בעיר רחוקה
מחמוד דרויש*
 בהיותי צעיר
 ויפה
 היה הורד ג'ביתי
 והמעיינות לימי
 הורד נעשה לפצע
 והמעיינות לצמא
 — האם השתנת מאד?
 — לא, לא השתנתי הרבה.
 כאשר נחזר כרוח
 אל ביתנו
 הביטי היטב במצחי
 תמצאי מהורד הצטמק
 והמעיינות נ'דלדלו
 תמצאי אותי כפי שהייתי
 צעיר
 ויפה...

* מחמוד דרויש (נולד בשנת 1941) נחשב לחשוב ומוכשר במשוררים הפלסטינים. דרויש פרסם יצירות, רובן בשירה ומיעוטן בפרוזה. השיר שתרגומו מובא לעיל לקוח מתוך קובץ השירים אל-עצאמיר תמות פי אל-גילילי — "היצפורים תמות בגילילי", 1970. לצורך התרגום השתמשנו בספר דיואן מחמוד דרויש, ביירות, מהדורה שתיים עשרה, דאר אל-עודה, 1987, עמ' 281-282.

תרגם והעיר: עמי אלעד

המשרו
 אש"ף.
צבעוני
 דאר א
הכבוט
 האיטל
 המוסד
 עיסאן
במקום
 ואחריו
 ללימוד
 דמשק,
 אבו נו
 מחמוד
 אש"ף.
הסיפו
 בירות,
 כאטים
בעולם
 מצרים
 הכלליו
 אל ח'א
בימי ו
 אל אפ
על הפ
 בירות,
 על דעו
הדת ו
 מעארן
 פיצ'ר ו
 היתים
המועד
 אל נש
דיפל
 עמאן,
מבוא, עור ויצמן עיאיז אל סעדי, מכון הגליל להפצה עמאן מהדורה אפרי 84. **דברי המבוא- האם יש פתרון לבעיה הפלסטינית**, אלוף הר אבן תרגום - עיאיז אל סעדי, מכון הגליל להפצה עמאן מהדורת אפרי 83. **מלחמת פלסטיין ישראל בלבנון - קרב**

ספרים האסורים בגדה המערבית

בירות למה פלשה ישראל ללבנון?; מיקל גיאנסן תרגום מחמוד ברהום, מכון הגליל להפצה עמאן. **מלחמת פלסטין ישראל בלבנון - תעודת פעם וגיגו**, עיאזי אל סעדי, מכון הגליל להפצה עמאן. **יעדים שלא הוגשמו (מלחמת פלסטין ישראל בלבנון)**, עיאזי אל סעדי, מכון הגליל להפצה עמאן. **הלאומיות הערבית והאסלאם**, מחמד אחמד חלף אללה, בירות-מרכז דראסאת אלוחדה אלערביה, **האידיאולוגיה הציונית**, ד"ר עבד אלוהאב מחמד אלמסירי, מטאבע אלרסאלה כוית, 1985. **האחים המוסלמים במלחמת פלסטין**, כמאל אלשריף, אלמנאר זרקא- עמאן מהדורה 84. **פעולת בית-הדסה מפי מבצעה**, דרויש נאצר, עויד של גיבורי הפעולה, דאר אלגליל, 1983. **השלוש האבוד בהסכמי ק.ד.**, מחמד אבראהים כאמל, טלאס-דמשק, 1984. **מלחמת פלסטין 48-1947**, אחמד חיליפה ולפניו וליד ח'אלד, המכון למחקרים פלסטיניים, 1984. **אלרפאעי**, גימאל אלעיטנאני, אלהיאה אלצמריה אלעאמה ללכתאב-קהיר או דאר- אלמסירה-בירות. **ערבי בירואל**, פאוזי אלכסמר, דאר אלמעארף-קהיר, 1977. **המתקפה הרעיונית והזרמת האנטי אסלאמיים**, עלי עבד אלחלוס מחמוד, גיאמעא אלמאמם - סעודיה, 1983. **משוררי האיסלאם**, מחמד סעודן חסיך, המחבר - ריאד, 1984. **האיסלאם ומשבר התרבות המודרנית**, עמר נהאאי אלדין אלמאירי, מאססה אלשרק ללנשר ואלתרגימה-דוחה, 1983. **אחדות השפה והמולדת**, מחמד אחמד אלחוי, מאססה דאר אלכתאב אלחדית' בירות, 1984. **המתוקים בשירי**, נואר קבאני, מנשראת נואר קבאני - בירות, 1983. **אוכלוסית פלסטין- דמוגרפיה וגיאוגרפיה**, חסאן עבד אלכאדר צאלח, דאר אלשרק-עמאן 1984. **מחקרים על המולדת הערבית- התנועות המהפכניות והמדיניות**, תופיק סולאטן אליוזבאקי, גיאמעת אלמוצל- עראק, 1985. **בירות מן המצור להתקוממות**, עטן בעור, מאססה דאר אלכתב - בירות, 1984. **סיפור חיי עם השירה**, נואר קבאני, מנשראת נואר קבאני - בירות, 1982. **עוקש מן המערב**, מחמד אלעיזאלי, דאר אלעתצאם-קהיר, 1979. **חסן אלכנא**, עבאס אלמסיך, דאר אלדעה-קהיר, 1982. **למען ההתקדמות לדרך הגיאוד המבוכת**, סעדי חוא, דאר אלכתאב אלעלמה-בירות. **הכותל והדמעות**, אינסי מנצור, דאר אלשרוק- בירות, 1974. **ישראל-הציונות המדינית**, רוגיה גיאירי, מכון אלשרוק- בירות, 1983. **העצים סבוכים**, אייליא אבו מאצי, דאר אלעלם למלאיין - בירות, 1982. **שירים**, נואר קבאני, מנשראת נואר קבאני. **קובץ שירים של מחמוד דרויש**, מחמוד דרויש, דאר אלעודה- בירות, 1984. **עמאן, 1985 קציר היהירות**, מחמד אלעיזאלי, ד בריהיימ, 1985. **החברים-סיפור היחסים בין עמנו אנצאר**, סעודן חסיך, מאיססה אלרוי- בירות, 33 1984. **מהפיכת הכפרים**, סעודן חסיך, מאססה אל אלערבי-בירות. **מבוא להפרכת בעית המחשבה ו (4 כרכים)**, אחמד אלמעשלי, דמשק, 1985. **הב אלכסנדריה. הקריאה לאסלאם**, ד"ר צאדק אנ הגיאוד באסלאם, עבד אלחלים מחמוד, דאר אל מצרים, 1983. **דברי ההקדמה לספרו של מ. בני מחנה המעצר אנצאר ומאבק השאיפות מס'5** דאר אלגליל לפרסום-עמאן, 1984. **שמש בין אלמצחף פי אלעאלם לאסלאמי**, מחמד אלעיז אלמכתבה אלורקאי' ללאטפאל (אלקאהרה). **אלצעיר**, מפיד מחמדקמיחה, דאר אלפאק אל החי והגומח בארצו פלסטין, מצטפא מראד מחיתאר אלתהאמא, דאר אלמעארף קהיר, 1985. בירות, 1986. **הלאומיות במבחן האסלאם**, עבדאלל התקשורת, עבדאללה נאצר עלואן, דאר אל דאר אלסאלם ללטבאעה ולנשר בירות. **הסבר ונ דאר אלדעה. האמונה האסלאמית והצלח העת מן הרומנטיות אל המציאות**, חסני מחמוד, אלו קטר, דאר אלשרק-בירות, 1982. **האחיות המנו המורשה**, עון אלשריף קאסם, דאר אלקלם-בירו דאר אלמערפה- אוגיאמעיה קהיר, 1986. **צמיחו הספרות הערבית החדשה בפלסטין 1980-1960**, אבו סלאם ואחמד עבדאללה, אלוהראאי ללאעלי **לתחי צל תמרים**, אחמד אלבחיתרי, אלמטבעה אל לנשר - עמאן, 1985. **האינטיקלומידיה של הפיי מקורו והשימוש בו**, חסן אלגליל, בעידאד. **שירי מחמוד**, אלמכתב אלמצרי אלחדית-קהיר. **זו צו עמאד**, מנשראת דאר מכתבה אלחויאה. **האיסלא רעל המזרהנות והמזרחנים במדעי האיסלאם**, אנו **סעוד**, נאצר אלסעיד, מנשראת אתחאד שעב אל מוסקבה, 1986. **הטנק שלי**, קמר סאלם, דאר אלפ עמריה, דאר אלגליל בירות, 1985. **זכויות האדם בו התועמלנות הנפשית**, עבדאללה נאצר עלואן, דא **וראשיתה בארצנו פלסטין**, מצטפא מראד אלדבי אלמשטרק-קהיר. **שפתותיה**, אחסאן עבד אל-ליק אלמעארף-קהיר. **לא אוכל לחשוב בעודי רוקד**, דמשק, 1985. **דרך הנצחון**, אבראהים עזור, מכו 1980. **יומן אוקטובר בסיני ובגולן**, עבדה ובאשר, דאר אלמעארף מצרים, 1980. **ומה לאחר מלחמת אוקטובר**, דאר אלמעארף מצרים. **6-ב באוקטובר - יום הכבוד**, אמין סלאמה, דאר אלפכר אלערבי קאהיר, 1974. **שתי רוחות**, מחמד עבדאללה מעתוק, דאר

כיום עצורים שלושה סופרים ומשוררים פלסטינים ללא משפט, במעצר מינהלי:

עזת אל ג'זאוי
 בן 37, תושב רמאללה, נשוי ואב לשבעה. בוגר תואר שני בספרות אנגלית באוניברסיטה בארה"ב. כותב בעיקר סיפורים קצרים.

סאמי אל כילאני
 בן 38, תושב שכם, נשוי ואב לשניים. בוגר החוג לפיסיקה ומרצה באוניברסיטת אל-נג'את. כותב שירים וסיפורים קצרים.

בין 1983-1985 ריצה מעצר-עיר בכפר הולדתו יעבד, רחוק ממקום מגוריו ועבודתו. עצור במעצר מינהלי בקציעות מ-1 מרץ 1989. מאומץ על ידי אמנסטי אינטרנשיונל כאסיר מצפון.

עלי אל-ג'ירי
 בן 38, תושב הכפר דיר ג'ירי שבנפת רמאללה. נשוי ואב לארבעה. סטודנט לתואר שני באוניברסיטה העברית. כותב ביקורת ספרותית, ספרות ילדים, מחקרים ושירה. עצור מינהלית מ-2 יולי 1989, בקציעות.

רבים מחברי התאחדות הסופרים נעצרו בעבר לתקופות ארוכות, ביניהם:

יוסף חאמד גימאל בנורה
 ווסים אל קורדי — משורר מאל-בירה
 גסאן עבדאללה — סופר מרמאללה
 סוהיל חורי — פזמונאי מירושלים (נאשם בכתיבת שירים לאומיים)

אל מתוכל טהה — יושב ראש התאחדות הסופרים
 עבדול נאסר סאלח — משורר מטול-כרם

ספרים האסורים בגדה המערבית

לבנאי-בירות, 1970. **האוזנים בגחלים**, מחמד טנור ריאץ', אלמחיתאר אליסלאמי, אלקאהרה. המזרח הקרוב: נפט ומוליטיקה, סורגי לוסף ויורי טיטובסקי, דאר אלנתקדם, מוסקבה. **קריאה לעזרה-שירה**, שאכר לעיני, דאר אלגליל, עמאן. **הטורזים של המושד**, פלאדימיר מיכאלוף, דאר אלנתקדם, מוסקבה. **הבעיה הפלסטינית-התוקפנות, התנגדות ודרכי ישונה**, חוקרים סובייטים, היאה תחריר אלעלום אלגנתמאעיה, מוסקבה. **איראן וחומייני**, סאמי זביאן, דאר אלמסירה, בירות. **המימד הלאומי לבעיה הפלסטינית**, אברהים אבראש, מרכז דראסאת אלוחדה אלערביה, בירות. **עיסאן כנאפאני**, סלימאן אלשיח, דאר אשבאב ללשנר ואלתרמה, ניקוסיה. **היחסים הציוניים-נאציים והשפעתיהם על פלסטין ותנועת השחרור הערבית 1945-1953**, נטיאם עבאסי, שרכה כאטימה ללנשר, אלכוית. **שירות תנועת "הקצינים החופשיים" והאחים המוסלמים**, חסין מחמד חמד, אלוארה, אלוארה, ללאעלאם אלערבי, אלקאהרה. **קובץ שירי מחמד דרויש**, דאר אלעודה, בירות. **שמחות חתונה**, מחמד דרויש, דאר אלעודה, בירות. **הציפורים מתות בגליל**, מחמד דרויש, דאר אלעודה, בירות. **הערבים והתורכמים- בני מארג' אבן עאמד (עמק יזרעאל)**, אליאם אלחטיב, דאר אלגליל לענשר, עמאן. **תנועת המועלים והאיגודים בפלסטין (1920-1948)**, פאאק טהבוב, שרכה כאטימה ללנשר, אלכוית. **חינוך הילדים באסלאם (שני כרכים)**, עבד אללה עלואן, דאר אלסלאם לטבאעה ואלנשר ואלתוועי לבנון וסוריה

יחסי צרפת-ערב, אחמד סעיד נופל, שרכת כאטימה ללנשר, אלכוית. **הספרות הפלסטינית המודרנית לפני ואחרי ה"ניכבה"**, עבד אלרחמן יאעי, שרכה כאטימה ללנשר, אלכוית. **שירת האדמה הכבושה**, עבד אלרחמן יאעי, שרכה כאטימה ללנשר, אלכוית. **קרב הקדוש מאן אבן עיזאלה**, סעיד אלמוזין, לגינת אלקודס, קהיר, נובמבר 85. **"ספר הרוב"**, סעיד אלמוזין, לגינת אלקודס, קהיר, מאי 85. **"בנבכי המוסר"**, סעיד אלמוזין, לגינת אלקודס, קהיר, נובמבר 85. **"הפלשים, פגיון בגב האומה, מוצטפא בכרי**, לגינת אלקודס, קהיר, ספטמבר 85. **"סקירה על קרב חיינו"**, מחמד גילאל, לגינת אלקודס, קהיר, 1985. **"הדמוקרטיה הפוליטית בישראל"**, עוייד ווליד אל עסלי, מרכז המחקרים-הסתדרות עורכי דין סינף ירושלים. **"ההתקפות בחיי סעיד חלאה**, שפיכ אחמד על. **מחמד חמד על. תנועת מבקרת את עצמה**, ד"ר סעיד אלדין אברהים, דרכי אל מוסתקבל אל ערבי, קאהיר, 1983. **הרהורי נפש מוסלמית**, עבד אלחמיד אלכאתב, כתאב אליום מצרים, 1986. **האסלאם ופלסטין**, רפיכ שאכר אלנתשה, מנשרות פלסטין אלמחתולה, לבנון, 1981. **דלות המחשבה**, ד"ר יוסף אדרים, דאר אלמסתקבל, 1985. **היציאה מהמחצוקה האסלאמית הקיימת**, עמר אללמסאני, דאר אלעאצאם. **ערביות, אסלאם והסטוריה בת זמננו**, אחמד צדקי אלדאני, מנשרות פלסטין אלמחתולה, בירות, לבנון, 1982. **מחקר על בעיות הערביות הבינלאומיות**, ד"ר אברהים אחמד שלבי, דאר אלאתחאד אלערבי. **ץ ההסטוריה, מחקר אודות המחשבה הציונית**, ד. עבד אלואב אלמסירי, דאר אלאתחאד אלערבי לטבאעה, קהיר. **עמר אללמסאני- מעיד על התקופה**, אברהים קאעוד, אלמחתאר אלסלאמי, קהיר, 1985. **האחים המוסלמים והשלום עם ישראל**, חסין כרום, שרכת נאדרכו לטבאעה ואלנשר, קהיר, 1985. **האסלאם והאמפיאליה - האמונה בגיהאד בהסטוריה המודרנית**, רודוף פטרס, דאר שהדי ללנשר בשיתוף עם המכון ההולנדי לארכיאולוגיה מצרית ולמחקרים ערביים, קהיר, 1985. **מה קיבלנו במשא ומתן**, נאהץ מניר אלדין, דאר אלחואר ללנשר ואלתוועי-סוריה. **דם על הגולן**, חאלד לאחמד, דאר אלנאנאר, קהיר 1982. **האמאם חומייני - המלחמה לטיהור הנפש. או המלחמה הגדולה"**, ד. חסן חנפי. **הספרות הערבית החדשה בפלסטין 1860-1960**, כאמל אלסאפירי, דאר אלמעקרף מצרים. **הסודות האמיתיים לרצח חסן אלבנא**, גיאבר רון דאר אלעודה 1984. **מחמד עזה דרוזה**, חסין עמר חמאדה, דאר קתיבה לטבאעה ואלנשר ואלתוועי-דמשק, 1983. **"ההסטוריה הקדומה של פלשתין"**, טיפר אל-איסלאם חיאן (טופר הווי), דאר אל נפאייס, בירות. **התורה**, מצטפא מחמוד, דאר אלמעקרף, 1985. **העמקים הלבנים**, עבד אלחמיד גודה אלסחאב מכתבה מצר. **נרשום הנצחון**, עאמר רשאד, מכתבת אלסלפל אלגליל, חלים סעיד אבו עזאלדין מנשרות דאר אלפאק אלגיד בירות 1982. **מלחמת הקודש של האחים המוסלמים בפלסטין**, קהיר - ללא ציון בית ההוצאה

יסטוריה המודרנית של פלסטין, עבד אלואב אלחאב (19). **משורר ושיר**, מצטפא טלאס, העורך חלק ז עם מחלקת ההסברה של אשיף. **היסטוריה אלערבי (בירות 1984)** **עיונים בסיפורת וברומן ערבית החדשה**, אברהים מחמד צביח דאר עמאן, 1985). **אוסף עבודות וההגות המודרנית ול בעיות דרויני**, חמיס אל בכרי מכתבת והבה זארת אלתקאפה (בגדאד, 1985). **הנמל הרחוק**, דאר אלאתוועי ואלנשר אליסלאמי (קאהיר, קאד מכתבה אלנאגלו-מצרית). **מלחמת הגליל**, עדי דאר אלגליל ללנשר (עמאן). **המות והחיים שירה המלא**, חלמי אל-זואאתי מכוון אל סנאבל את ואלנשר (בירות 1981). **ההפצה הישראלית האוניברסיטה הירדנית**, 1982. **התנועה הלאומית מכי התנועה הלאומית הפלסטינית 1918-1939** ובראהים אל-מוסלם דאר אלנאגלה ללתקאפה ית ההוצאה והתמוצה המצרי-ניקוסיה קפריסין. לערבי, מכתבת מיובולי קהיר 1981. **המודיעין רויש דאר אלעודה בירות 1987**. **יומן הארועים אלסכינתי המועצה התרבותית של דרום לבנון**. אתי אלערביה בירות. **זמן הכיבוש**, אליאס חורי ריח' ללנשר. **מיין קמפ**, היטלר. **האינציקלופדיה הקדומים**, עיאדה אלסמאן דאר עיאדה בירות זי, עיאדה אלסמאן דאר עיאדה בירות 1985. **ס, עיאדה אלסמאן דאר עיאדה בירות המדינה** - אבו מטר אלמאסיסה אלערביה ללדראסאת,

שורפים ספרים

דמות אלכיא שני-פס שלו מ הירדני אלתקף של מני לקאהירי תנא מ (1980). **בד עב בשירת** בעיניו על מטפ הפלסט מתוך ו אבו בכ ואלנשר "עבדו הישרא הפעולו קורבנה מאיסס של חב 1986. **אזרחי הדרוזי**

ב-10 מאי 1989, היום הרביעי לעוצר בעיר שכם, פרצה קבוצת חיילים למשרד דאר-אל חאדארה, בו היו כ-2,350 ספרים. החיילים הרחימו עשרות ספרים, ואת האחרים השליכו מהמשרד בקומה השלישית למרגלות הבניין, והציתו אותם. יחידת כיבוי אש שהגיעה למקום השריפה ניסתה לכבות את האש מחשש שתתפשט באיזור, אולם החיילים מנעו זאת בעדם. לאחר כשעה, כשהבאים הורשו לכבות את השריפה, נשרפו כבר רוב הספרים והעיתונים.

ב. מיכאל פרסם את פרטי המקרה ('הארץ' 19.5.89) תחת הכותרת - אנא הכחישו! איש לא הכחיש.

ב-22 מאי 1989, נגזרו על רידא עדנאן רשיד זורבא, בעל המשרד משכם, 8 חודשי מאסר בפועל וקנס כספי של 1,000 ש"ח. רשיד זורבא הואשם ב"ניהול ספריה ציבורית ובה עשרות ספרים, בטאונים וכתבי-עת בהם חומר בעל משמעות מדינית, אשר הועמדו לעיון הציבור הרחב הנזקק לשירותי הספרייה".

בירות. הם ווקדים בליל ראש השנה, עיאלו שכרי דאר אלפאק בירות. התקופה הישראלית מתעלת סואף עד באב אלמנדב, נגיב צאלח דאר אקרא בירות. החיילים עוזבים השערים, שכר חאגים אלצאלח דאר אלשאון אלתקאפיה אלעאמה המות

ספרים האסורים בגדה המערבית

במדבר, ראשיד יאסין דאר אלסאין אלתקאפיה אלעאמה. מלחמת הדעת וההכרה, צאלח נצר אלוטן אלערבי בירות. גשר האבן לילי עסיראן שרבה אלמטבונאת בירות. עורו המוסלמים לפני שתשלמו את המחיר, עבד אלוודו שלבי דאר אלמגיתמע גידה. פרשים במנאות העיר, אבדאיהם נטראללה אלמאסלה אלערביה לדראסאת ואלנשר, בירות. משחק האומות במוזה"ת, אמין הוידי דאר אלמסתקבל בירות, 1984. הערבים בצרה, לטפי אלחילי מרכו אלאהראם קהיר, 1980. הר האש, מאלכ נעיב חמדאן אלמגילים אלדרוי בירות, 1986. אתגרי הבטחון הלאומי הערבי בדור הבא, עלי אלדון הלאל מנתדה אלפכר עמאן. הגוף הוא מזודה, עיזאה אלסמאן מנשורת עיזאה בירות. לוחות ממלחמת ההר, מחמד אלדיב אלפראבי בירות, 1985. דרך ההקרבה, נעים אבו כרום המחבר. קובץ אגרות של האמאם החלל חוסאן אלבנא אלמאססה בירות, 1979. שתי פשיעות על השלמה, סאמי אבו שקרא המחבר לבנון. הפלישה - 1982, דום רמיה דאר אל אמרוגי בירות, 1985. המהדי בן-ברקה האמת להיסטוריה, מצטפא אלעלוי דאר אלפאק בירות, 1984. חסן אלבנא- האדם והאידיאה, מחמוד עבדאללה דאר אלעאעצאם קאהיר. ישראל בצרה, רוג'ר עיארודי. משבר התרבות במולדת הערבית מנקודת השקפה אסלאמית אסחק אחמד פרחאן דאר אלפראק לנשורותחויי אסלאמית. דור הנצחון המיוחל, יוסוף אלקרצאיו מכתבה והבה אלקאהרה, 1984. חללים בדרך, חסן דוח דאר אלעאעצאם אלקאהרה. החוששים מן האסלאם מדוע?, מחמד נעים יאסין דאר אלסמאן אלמנצור. הספירוטואליזם- תורה הרסנית, מחמד מחמד חסין מאססה אלרסאלה בירות, 1984. המדינה האסלאמית- מדינה אנושית, עבדאללה עיושה. הריבית ותחליפיה, אלסיד סאק מכתבה אלחידמאת גידה, 1983. שירים מבעיסי, טאר

1984. יו של זלשר. זכתבת 1973. עיזאלי לקאדר אלעלוי לתקן. תציאם ות של לבראק א דאר אסתאר אהרה. מחמד אהרה. עאלם וצרים. ג'מאד "לוצי" י"רבי יה של י"עמאן היום. כשרות ערבית קדמות אלוטן יעורים א דאר א נביל ח'חילי ולמית. אלחילי האור, א דאר זאמים. למים. א דאר אסאת בברית טקוס 1982. אלגיל ושל, צטפא

מה משותף לויליאם שייקספיר, אמנון רובינשטיין וגי'ק לונדון?

בביקורה במחנה המעצר בקציעות (11 אוקטובר 89) קיבלה עו"ד תמר פלג ממפקדי הכלא שתי חבילות ספרים שהביאה לעצירים חודשיים קודם לכן. נאמר לה כי הספרים נפסלו לקריאה בקציעות. ואלה הספרים הפסולים:

- תולדות האנושות, הנריק וילס ון-לוון. המלט, ויליאם שייקספיר. טולסטוי - ביוגרפיה, אנרי טרויה.
- המשפט הקונסטיטוציוני, אמנון רובינשטיין. אגף הסרטן, אלכסנדר סולז'ניצין. אוגוסט 1914, אלכסנדר סולז'ניצין. שר הטבעות, ג'ון רונלד טולקין. זאב היס, ג'יק לונדון. הדון השקט, מיכאיל שולוחוב. קרקע בתולה, מיכאיל שולוחוב. אתרי תיירות בגרמניה. הגווארדיה הצעירה, אלכסנדר פאדייב. אוסף אגדות קלסיות.

כל הספרים שנפסלו היו בשפה האנגלית פרט לספרו של אמנון רובינשטיין שנפסל במקור - בעברית. שניים מהספרים שהעבירה עו"ד פלג אלבוס תמונות של פיקאסו וספר בשם מאה אישים בעברית, לא הוחזרו אליה, וייתכן שהגיעו לתעודתם.

הקריטריונים לאישור ספרים לקריאה, לפלסטינים המוחזקים במחנות הכליאה הצבאיים, הם בגדר תעלומה. ככל הידוע לנו יש בכלא מגידו, למשל, רשימה של כאלף ספרים המותרים לקריאה. בקציעות, לעומת זאת, יש כנראה מגבלות חמורות יותר. ח"כ יאיר צבן מנהל התכתבות עם שר הביטחון מזה חודשים רבים בניסיון לקבל הבהרות לגבי השיקולים לאישור או פסילת ספרים לקריאה בקציעות. במכתבו מ-30 במאי כותב רבין לצבן: "מסיבות בטחוניות מובנות, אין ניתן להכניס למתקן ספרים אשר לא עברו בדיקה בטחוניות מתאימה על מנת שלא יוחדרו למתקן ספרים הכוללים חומת הסתה".

ההיסטוריה הקדומה של פלסטין והחלופה הנ חסן אלבנא- מייסד תנועת האחים המוסלמים, ארוגן הג'מאד, עאדל חמודה סינא ללנשר קאה בירות, 1987. מדוע הגענו למצב הזה?, נאצר איז מדבולי קאהיר. קובץ שירי בדר, בדר שאכר אי קובץ שירי חסן עבדאללה אלקרשי חסן עבדא מאססת אלשרק עמאן, 1985. קובץ שירי אחו אלמחיתאר אלסלאמי. עיון במסמכי בהאיים, דאר אלנאצאר קאהיר, 1980. הספרות הפלסטיני גימאל עבד אלהאד מחמדד אולפא' לטטבאעה מצרים. האמת סיבג הסכסוך בן "האחים המ השיח' כשק, עבד אלחמיד כשק אלסלאמי א דאר אלעבי בגדאד. זכרון כדי לשכוח, מחמוד ז אלסאיאון בגדאד. מערכת הכיבוש האיסלאמי ל מכתבת צבר קאהרה. עת שלטים הרודנים, עלי ג בהאיות, תולדותיה ועקרונותיה, עבד אלרחמן אלסיד אלחילי דאר אלמגיתמע גידה. העדות-בי הורים, עדנאן עלי רציא אלחוי דאר אלחוי א אלכתב אלריאץ. שיירת האור, עדנאן עלי רציא א אלשיח' חסן ח'אלד מנהד אלכמא' בירות. לקו באסלאם ד"ר מחמד ע.א. עזי אבו סחילה ל תוניס. מלחמת ההתנגדות- מדין ללוחמים ל קפריסין 1987. הבונים החופשיים, מוסד רכוש יוני-67 עובדות וניתוח ד"ר צאלח אלעקאד מכת עדיות ראה מאנצא. אלהיהם עואד' דאר אחמד שלב מכתבת אלהדיה אלמצרי קסופיר. הבטחון המדיני, חסן טלעת אלוטן אלערבי. כי כביטוי לאחדות ורב-גונית עבד אלמנעם תלים הערביות, איסמעיל צברי עבדאללה מרכו דרא אלערבי. וסיפורים אחרים. סמירה עזאם דאר א בעבודה האסלאמית, סעיד חוה (חוי) מכתבת אן אבן חילדון. תמונות הבגידה ותמונות הנקמה, מ האדי דאר אלפאראבי בירות. אהובתי מתעוררת מכתבת א-נור. יסודות הגיאוגרפיה הכללית, יס עבד אלעטיים אלמטעני דאר אולפא' לטטבאעה דאר אולפא' לטטבאעה ואלנשר מנצורה. הנח עמר אלתלמסאני דאר אלחוי עיזאה ואלנשר אלאק אולפא' מנצורה. מאגרות האחים המוסלמים, המוסלמים, עבאס אלסיסי דאר אלטבאעה ואן אחמד רביע עבד אלחמיד חילף אלה מכתבת ו אלעאעצאם קהיר. העקרב- ישראל ומלחמת ה וולנשר לונדון. פלשתינ וירושלים בהיסטוריה, ו הקדומה, ד"ר גירוגי כנעאן הפצה דאר אקרא, א בירות 1981. דמי על כפי, סמיה אל-קאסם דאר תחת על תמרים, אחמד אלבח'תירי, אלמטבעה אל לנשר - עמאן, 1985. האינטיקולידה של הפיי מקורו והשימוש בו, חסן אלנסי, בעדאד. שירי מחמוד, אלמכתב אלמצרי אלחזית-קהיר. זו צוואתי, כמאל גינבלאט, אלוטן אלערבי פרוי. פלסטין הוי הקריאה המתוקה, דרי עמאד, מנשורת דאר מכתבה אליהיה. האיסלאם ובעייתו בנות זמננו, אחמד מסא, דאר אלגיל- בירות

הרוגי האינתיפאדה

מתחילת האינתיפאדה עד סוף ספטמבר 89 נהרגו, לפי נתוני 'בצלם', 562 תושבים פלסטינים בשטחים מידי כוחות הביטחון ואזרחים ישראלים.

- מאש חיה (כולל כדורי פלסטיק): 528. מהם 31 ילדים עד גיל 12 ו-89 בגילאי 13-16.
- פגיעות שאינן מאש חיה (מכות, כוויות ואחרים): 34. מהם 3 ילדים עד גיל 12 ו-3 בגילאי 13-16.

למעלה מ-71 בני-אדם נוספים נפטרו זמן קצר לאחר חשיפה לגז מדמיע, מהם כ-30 תינוקות. קשה מבחינה רפואית להצביע על חשיפה לגז מדמיע כגורם ישיר ויחיד למוות.

בתקופה זו נהרגו בשטחים 8 חיילי צה"ל ו-11 אזרחים ישראלים, מהם 3 פעוטות.

לפי נתוני סוכנות אסושיאייטד פרס נהרגו מתחילת האינתיפאדה עד סוף ספטמבר 89, 122 פלסטינים שנחשדו בשיתוף פעולה עם השלטונות הישראליים.

הרוגי החודש האחרון – ניתוח הנתונים

בחודש ספטמבר 89 נהרגו בשטחים 23 תושבים פלסטינים בידי כוחות הביטחון. לגבי 3 מהמקרים מסר דובר צה"ל ליבצלם כי עדיין לא הוברר באופן חד-משמעי אם חיילי צה"ל מעורבים בהריגה וכי נפתחה חקירת מצ"ח.

כל ההרוגים נפגעו מידי.

6 מההרוגים בחודש זה הם קטינים: 3 בני 12 ומטה ו-3 בגילאי 13-16. אחוז הקטינים מבין ההרוגים חזר לרמה של כ-25 אחוז לאחר עליה תלולה בחודש אוגוסט.

למעלה ממחצית ההרוגים (12 איש) נהרגו בשבוע שבין 10-16 בספטמבר.

שיעור ההרוגים בגדה המערבית ממשיך להיות גבוה, זאת בעוד שמספר ההרוגים ברצועת עזה ירד בחודש האחרון באורח משמעותי בהשוואה לחודשים קודמים. (7 נהרגו בספטמבר ברצועת עזה ו-16 בגדה המערבית) בחודשים מארס-אוגוסט 89 לא ירד מספר ההרוגים ברצועת עזה למספר הנמוך מ-10 לחודש.

באיזור יהודה (נפות רמאללה, בית לחם, חברון וירושלים), שבו היו הרוגים רבים באוגוסט, לא נהרג איש בספטמבר על ידי כוחות הביטחון.

9 בני אדם נהרגו בעיר שכס מהם ילד וילדה בני 12. זהו מספר גבוה מאוד אפילו לגבי עיר שכס ששיעור ההרוגים בה הוא מהגבוהים בשטחים.

נתוני 'בצלם' מבוססים על עבודת שטח ותחקירים עצמאיים וכן על מקורות ישראליים רשמיים ונתוני ארגוני זכויות אדם פלסטיניים כגון PHRIC ו-אל-חאק.

'בצלם', מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על ידי גוף רחב של משפטנים, אנשי רוח, עיתונאים וחברי כנסת. 'בצלם' שם לו למטרה לתעד ולהביא לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב את הפרות זכויות האדם בשטחים.